

Povodom Međunarodnog dana borbe protiv korupcije

SRBIJA U STANJU ANTIKORUPCIJSKE DEZORGANIZACIJE, POTREBAN INTEGRITET I PROAKTIVNOST U BORBI PROTIV KORUPCIJE

Prema nalazima Globalnog indeksa korupcije Srbija je ostvarila napredak u borbi protiv korupcije. Međutim, postavlja se pitanje održivosti i integriteta borbe protiv korupcije.

[U Alternativnom izveštaju o stanju borbe protiv korupcije za 2012.godinu](#) BIRODI je ocenio da se Srbija nalazi u tribunskoj i na početku institucionalno-normativne faze u borbi protiv korupcije (**Vidi shema 1**). **To znači da borba protiv korupcije nije u institucijama, da zavisi od političke volje. Takođe, s jedne strane postoji manjak rezultata na nivou kažnjivosti, a s druge, izražena je kažnjivost, marginalizacija, a ne retko i diskriminacije onih koji se bore protiv korupcije.** Srbija je još pre deset godina počela gradnju institucionalno-normativnog okvira za borbu protiv korupcije. Da bi bila u institucionalno-normativnoj fazi potrebno je da (novo)osnovane institucije sprovodeći zakon unaprede borbu protiv korupcije, pre svega kažnjivosti, ali i sopstvene resurse uključujući i integritet. Ovo pre svega važi za pravosuđe.

Borba protiv korupcije u Srbiji sprovodi se uz podršku i pritisak pre svega EU, OEBS-a i Saveta Evrope, ali i drugih međunarodnih organizacija koji je usmeren prema antikorupcijskim telima i Vladi Srbije.

Imajući u vidu aktuelne skromne raspoložive resurse, od antikorupcijske zajednice se **očekuje proaktivan pristup u borbi protiv korupcije koji je pretpostavka održivosti borbe protiv korupcije.** Aktuelni pritisak i podrška koja postoji od strane međunarodne zajednice, tačnije EU, nije neograničena, a ako bi bila predugo prisutna mogla bi da stvori zavisnost borbe protiv korupcije u Srbiji od okruženja.

Ovo nas vodi ka zaključku da u Srbiji postoji antikorupcijska dezorganizacija, odnosno stanje u kojem postoji nesklad između potreba i resursa za borbu protiv korupcije, kao i stanje u kojem postoje neizvesnost nagrada i prava za borbe protiv korupcije, odnosno sankcija za one koji ne sprovode antikorupcije politike i zakone, ali ni kažnjivost oni koji čine koruptivna dela.

Rezultat antikorupcijske deozorganizacije su:

- Borba protiv korupcije svoju održivost gradi na ličnom integritetu i volji koja rađa fenomen personalizacije antikorupcijskih poduhvata i institucija što neretko može biti uvod u njenu zloupotrebu;
- Dominacija „servisnog“ pristupa (rad u skladu sa mogućnostima) kao dominantnog načina postupanja antikorupcijskih aktera, što može biti uvod u “paktiranje” sa nosiocima političke moći kako bi se obezbedio privid funkcionalnosti antikorupcijskih aktera i tako ostvarili lični

interesi predstavnika antikorupcijske zajednice što predstavlja svojevrsnu zloupotrebu antikorupcije;

- Međunarodni uticaj i podrška, odnosno politička volja su glavni faktori koji utiču na karakter i sadržaj borbe protiv korupcije;
- Borci protiv korupcije se marginalizuju i/ili sankcionišu, akteri koruptivnih radnji uključujući i one koji ne sprovode antikoruptivne programe i zakone;
- Porast antikorupcijske apatije i nespremnosti za aktivnu podršku borbi protiv korupcije, već se koruptivna sredstva koriste za ostvarivanje legalnih i legitimnih ciljeva, dok pobuna nastaje tamo i onda kada neko nema resurse za učešće u koruptivnoj raspodeli i razmeni.

Najslabije razvijeni mehanizmi u borbi protiv korupcije su sankcionisanje i podrška uzbuđivačima, tako da imamo fenomen kažnjavanja boraca protiv korupcije. (Vidi Tabelu 1).

Na osnovu međusobne evaluacije antikorupcijske zajednice došli smo do nalaza prema kojima je su zakonitost, doslednost i efikanost, kao najviše prisutne osobine antikorupcijskog integriteta, tek nešto malo iznad proseka, dok su ostali aspekti skoro nivou proseka. **(Vidi Grafikon 1)**

Prema oceni predstavnika antikorupcijske zajednice Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti kao „neizvorno“ antikorupcijsko telo i Savet za borbu protiv korupcije kao izvorno antikorupcijsko telo su tela sa najviše antikorupcijskog integriteta **(Vidi Grafikon 2)**.

Polazeći od stava da država daje legalitet, a društvo legitimitet borbi protiv korupcije **Biro za društvena istraživanja (BIRODI) smatra da je za uspešnu borbu protiv korupcije potrebno stvaranje antikorupcijske koalicije koja će biti predvođena od strane državnih antikorupcijskih tela i organa, a pre svih Agencije za borbu protiv korupcije i Saveta za borbu protiv korupcije, čiji će članovi sa ništa manje obaveza i odgovornosti biti organizacije civilnog društva, mediji i privatni sektor.**

Bez gradnje legitimiteta borbe protiv korupcije, odnosno društvenog integriteta borba protiv korupcije ne samo da neće biti uspešna već se može pretvoriti u svoju suprotnost.

U tom pogledu unapređenje položaja medija i njihov doprinos borbi protiv korupcije kroz istraživačko, a ne senzacionalističko i informativno novinarstvo je suštinski preduslov borbe protiv korupcije. Istovetan zaključak važi i za civilno društvo, posebno ono koje je opredeljeno za borbu protiv korupcije, koje u opštem stanju smanjene održivosti civilnog društva, ne može biti efektivan akter u borbi za unapređenje integriteta. Zato apelujemo na sve, a posebno međunarodne, donatore da u participativnom i transparentnom procesu planiraju i realizuju programe podrške civilnom društvu za borbu protiv korupcije uz neophodnu jasnu i preciznu evaluaciju. Na taj način bi oskudna sredstva bila učinkovito iskorišćena, što do sada delimično bio slučaj.

Na kraju želimo da istaknemo dve stvari.

Imajući u vidu činjenicu da je Savet za borbu protiv korupcije institucija sa nesumljivim doprinosom u borbi protiv korupcije, zabrivanja mogućnost da neke političke stranke pripremaju amandmane/predloge izmena važećih propisa kojima se predviđa ukidanje finansiranja Saveta, što predstavlja udar na borbu protiv korupcije.

Skoro pola godine Živorad Branković, bivši direktor Kazneno popravnog zavoda u Nišu, koji je u sudskom postupku dokazao da je nezakonito prevremeno (6 meseci pre zakonskog roka) penzionisan, nije dobio odgovor od Ministarstva pravde i svojoj sudbini.

Sličnu sudbinu ima i Valentina Krstić koja umesto podrške u istrajavanju na sankcionisanju onih koji su počinili dela korupcije, od strane Ministarstva pravde je totalno ignorisana. I ne samo to u poslednjih dva meseca postoje aktivnosti koje imaju za cilj da dovedu u pitanje njen integritet i bude ona odgovorna za nezakonitosti na koje je ukazivala.

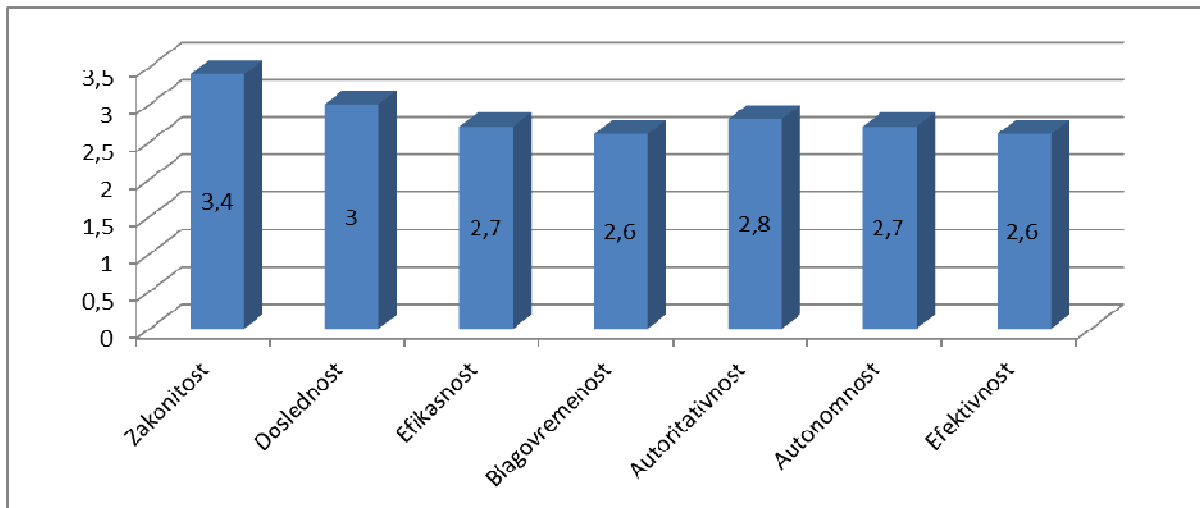
Schema 1. Faze u borbi protiv korupcije i faktori napredovanja

	Nulta faza
Faktor napredovanja	Lični integritet boraca protiv korupcije
	Tribunska faza
Faktor napredovanja	Politička volja
	Institucionalno-normativna faza
Faktor napredovanja	Integritet pravosuđa i antikorupcijskih institucija
	Socijalizacijska faza

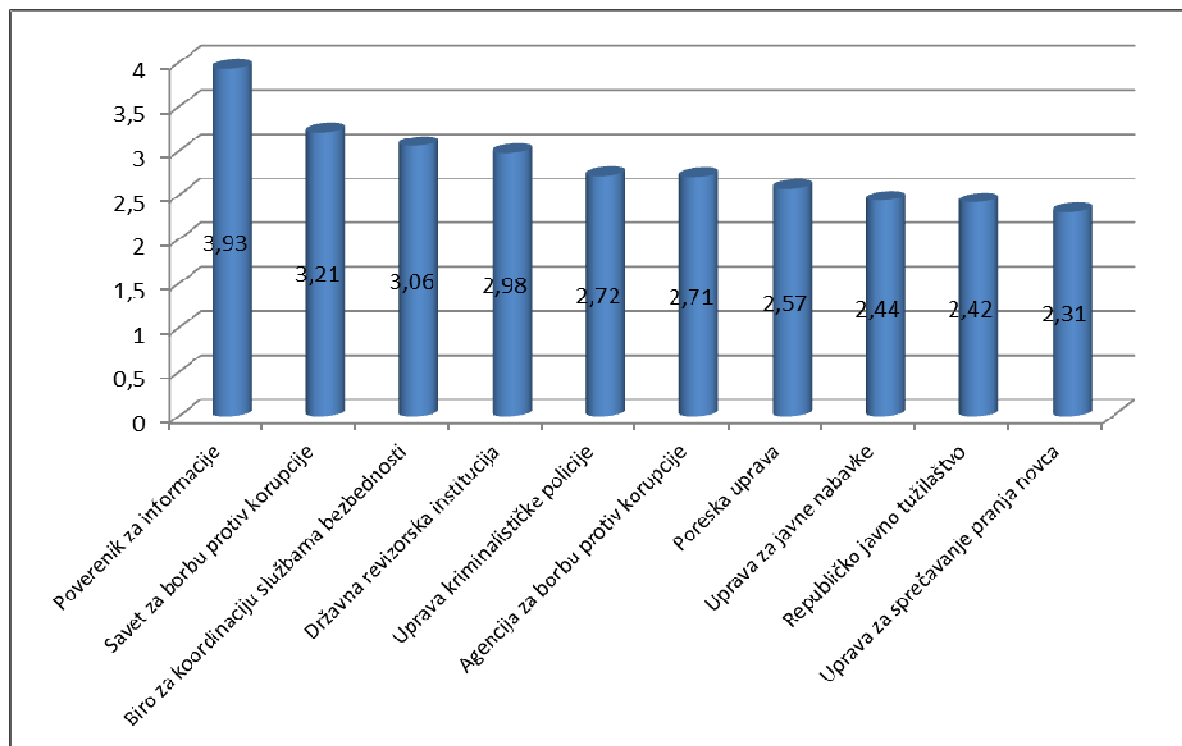
Tabela 1. Ocena stanja antikoruptivnih mehanizama

Mehanizam	Ocena	Značenje ocene
Dijagnostifikovanje	6	Postoji uz podršku i/ili pritisak
Normiranje	6	Postoji uz podršku i/ili pritisak
Institucionalizacija	6	Postoji uz podršku i/ili pritisak
Sankcionisanje	4	Postoji, ali ima kontra efekte na borbu protiv korupcije/zloupotebljava se
Informisanje i edukacija	7	Postoji na nivou propisanog i/ili prethodnog, postoji potreba unapređenja
Podrška borcima protiv korupcije	4	Postoji, ali uz onflikte i tendenciju onemogućavanja do efunkcionalnosti/ukidanja
Monitoring i evaluacija	7	Postoji na nivou propisanog i/ili prethodnog, postoji potreba unapređenja;

Grafikon 1. Ocena aspekata antikorupcijskog integritet u Srbiji

Grafikon 2. Ocena integriteta antikorupcijskih institucija u Srbiji

9.12.2013.